

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponkint.

Elfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

dr. Franciscy Lajos.

Társzerkesztő:

dr. Kaszala János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. sz.

Hirdetések árai: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fill.

Régi baj, újabb panasz.

Minden évben elpanaszolja a sajtónak az a része, melyben még van érzék és szeretet Magyarország nemzeti céljai és érdekei iránt, a magyar ifjúság pályaválasztásának egyoldalúságát.

Az iskolai Értesítők mindig a szőnyegre hozzák ezt a tárgyat, mely soha sem avulhat el. Nagyon érdekes és tanulmányos végig menni azokon a kimutatásokon, melyekben az Értesítők az érettségi vizsgálatot tett tanulók pályaválasztásáról nyújtanak áttekintést. A keresztény tanulóknak túlnyomó nagy része jogi, tanári és tisztviselői pályára lép. Csak kevesen mennek az orvosi, technikai, gazdasági pályákra, a kereskedelmire pedig a legtrikább esetben téved egy-egy keresztény ifjú.

A zsidó ifjak közül a legnagyobb rész az orvosi, jogi, technikai és kereskedelmi pályát választja. Nagyon kevesen lépnek a tanári, tisztviselői, gazdasági pályára. Újabb időben már a matusus zsidó ifjúság is a kereskedelmi pályát előszeretettel karolja fel. A míg eddig jobbára csak olyan zsidó ifjak mentek kereskedőknek, a kik bármi okból középiskolai tanulmányaikat nem folytathatták, vagy a kiket üzleti kényszerűség, például atyjoknak az üzleti érdekei utaltak erre

a pályára, addig ma már nagyon gyakori jelenség, hogy matusus zsidó ifjak a kereskedelmet választják élethivatásuknak.

Kezünkben van egy felvidéki főgymnasium Értesítője. Az érettségi vizsgát tett 17 zsidó ifjú közül *három* választották a kereskedelmi pályát, az ugyancsak matusus 18 keresztény ifjúközül pedig ez a pálya nem kellett egynek sem.

Meg kell becsülnünk kétségen kívül keresztény ifjúságunknak azt a lelkiületét, mely őt az élet ideális felfogására bírja. Nagy része van ennek az eszményi felfogásnak abban, hogy ifjúságunk olyan nagy számban keresi fél a tanári pályát, ámbár nem tagadhatjuk, hogy szerepet játszik ebben a kvalifikáció megszerzésének, illetőleg a célhoz jutásnak a könnyebbsége is. Társadalmi szempontból is csak örülhetünk annak, ha a magyar keresztény ifjúság a tanári pályán a vezető szerepet a maga részére számának a túlsúlyával is biztosítja. A tanári kar kezébe van letéve ifjúságunk nevelése, ha tehát ezt a nagyfontosságú érdeket a keresztény elem veszi kezébe, akkor a nemzet jövője ezen a téren keresztény és magyar szempontból egyaránt erős biztosítékot nyer.

De ha még oly fontos is a tanári pálya, ha az a többi értelmi pályákkal

együtt még oly lényeges része is a nemzeti élet szervezetének, tagadhatatlan, hogy keresztény ifjúságunknak az értelmi pályákra való tódulása s ehez képest a közgazdasági pályáktól való idegenkedése, nem csak egészségtelen, beteges tünet, hanem nemzeti jövőnk szempontjából a legnagyobb mérvben aggasztó is.

Magyar mezőgazdaságra, magyar ipar és kereskedelemre épp olyan nagy szükségünk van, mint magyar igazságszolgáltatás és közigazgatásra, magyar jogvédelemre, magyar tanításra. Minden nemzetet két erő vezet pályáján. Az egyik az értelmi, a másik az anyagi erő. A mely nemzet élni akar, annak mind a két erőt meg kell hódítania. Mihelyt az egyik, vagy a másik erő kisiklik a nemzet kezéből, sorvasztó kór lepi meg a nemzeti szervezetet, mely az idegen vezetést sem a szellemi, sem az anyagi téren meg nem tűri és meg nem bírja.

A magyarság még mindig vezet az értelmi pályákon, ámbár a jogi és az orvosi pályákon már háttérbe kezd szorulni, s ezen vezető befolyásunk mellett is a keresztény magyar elem gyenge és szegény, mert a közgazdasági erő, a nemzeti szervezet hatalmának ez a másik alappillére, nincs a birtokunkban. A magyar kisipar pusztul, a magyar nagy ipar és a magyar

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Vaszary Kolos

bibornok, hercegprímás

Beszédei.

Sajtó alá rendezte s bevezetéssel ellátta Keményfi K. Dániel. — Esztergom, Buzarovits Gusztáv könyvnyomdája. 1909.

Hálás és érdemes munkát végzett Keményfi Dániel, midőn Vaszary Kolos biboros hercegprímás beszédeit összegyűjtötte és sajtó alá rendezte.

Vezérlő polcon levő emberek szellemi termékei mindig történeti értékkel bírnak. Mint emlékek, megvilágítják az egyént, a kinek a nevéhez fűződnek, jellemzik lelki tulajdonságait, működését, szereplésének körét és irányát, fényt vetnek a korra, a melyben élt, a viszonyokra, melyek mint hajtó — vagy emelő erők nyúlunk bele a szereplő egyén életének eseményeibe.

Vaszary Kolos beszédei ennélfogva akkor is értékes gyűjteményt alkotnának, ha csak mint történeti dokumentumok foglalnának helyet nagyjaink szellemi arzenáljában.

Ámde ez a beszédgyűjtemény belső, szónoki

becsessel is bír, még pedig olyannal, melyet a kiválóságok közé kell soroznunk. Fényes művei ezek a beszédek a szellemi előkelőségnek és a szónoki művészetnek. Tartalmuk és alakjukra nézve első rangú alkotások, melyeket saját belső értékük is megóvná a feledés enyészetétől. Fenmaradásra tarthatnának számot ezek a beszédek akkor is, ha szerzőjük nem ülne Magyarországnak biborral övezett első egyházi méltóságában.

A 60 beszédet tartalmazó kötet, melyhez Keményfi tartalmas előszót és bevezetést írt, négy részre oszlik fel. Az első rész az illusztris szónok *egyházi alkalmi*, a második *politikai*, a harmadik *társadalmi*, a negyedik *vegyes* beszédeit tartalmazza.

Bármelyikét olvassuk el e beszédeknek, rögtön tisztán látjuk, hogy a szónok lelke előtt teljes világosságban áll beszédének a tárgya. A gondolatkör határvonalait szabatosan megvonja s az így megállapított kört tömör sűrűségű tartalommal tölti meg. A kifejezéseket a gondolatok erejéhez és árnyalataihoz képest alapos gondval, de minden mesterkéltéssel nélkül válogatja meg. Célja a kifejezéssel a gondolatot derűs világításba helyezni, nem elburkolni.

Ezek Vaszarynál az értelem meggyőzésének fogásai. Ha már eddig jutott, rátér az érzelem

felgerjesztésének és az akarat megindításának dolgára. Erre a célra szolgálnak neki a képek, hasonlatok és a fejtegetett igazságoknak az életbe bele markoló ereje. Mert meghatni és megindítani csak életigazságokkal lehet. A tudományos igazság meggyőződést szülhet, szívértelmet azonban csak tapasztalati igazság válthat ki. Ez is csak akkor, ha azt a szónok a saját szívéből, saját érzelmeinek köréből veszi. Vaszary mindig leszáll szívének mélységébe s onnét hozza fel az érzelmi igazságát és melegét, melyekkel hallgatóinak szívére és akaratára hat.

Egyházi beszédei közül különösen ki kell emelnünk az esztergomi bazilikában 1894-ben halottak estéjén tartott beszédet, a király koronázási jubileumán, a milleniumi ünnepen, III. Béla hamvai felett mondott beszédeket. Politikai beszédei közül az egyházpolitikai harcok idején a főrendiházban mondott beszédei kötik le leginkább a figyelmet, míg társadalmi beszédei sorában a Szent-István-Társulat nagygyűlésein elhangzott enunciaciók tűnnek ki tartalmuk súlyával és formájuk választékosságával.

A kötetet az esztergomi Buzarovits-cég előkelő ízléssel és pazar díszszel állította ki.

kereskedelem meg egyáltalában létrejönni sem tud.

Ezzel szemben hiába mondják, hogy a közjogi helyzet, az önálló vámterület hiánya az oka annak, hogy nem tudunk magyar ipart és magyar kereskedelmet teremteni, mert kezdetnek igenis nagyon jó volna a hazánkban már meglévő nagy ipar és kereskedelem, ha az — magyar kezekben volna.

S megcsinálhatjuk akár holnap az önálló vámterületet, létesíthetjük az ipar és kereskedelem minden feltételét, ha ifjúságunk nem megy az iparos és kereskedelmi pályákra, csak ott leszünk, a hol ma vagyunk, vagyis közgazdaságunknak ez a két ága idegen elem kezében lesz, nemzetközi jelleggel fog bírni, nem fogja táplálni nemzeti életszervezetünk erőt, nem fogja gazdagítani és gyarapítani a nemzeti közvagyonot, hanem továbbra is idegen célok és érdekek szolgálatában fog állni, keresztény magyar ifjúságunk pedig azután is tengődni és nyomorogni fog a túlsúlyolt értelmi pályákon.

A közoktatásügyi kormányának egyik legfontosabb feladata volna odahatni, hogy ha már a szülők nem irányítják gyermekeik figyelmét a közgazdasági pályákra, ha nem nevelik őket abban a gyakorlati szellemben, mely a gyermeknek érvényesülési teret nyit az ipari és kereskedelmi pályákon, tegye meg ezt az iskola.

A középiskola alsó osztályaiban, de sőt már az elemi iskolában is, a gyermek kedvét épp olyan pedagógiai eszközökkel kellene ébresztgetni és serkenteni a közgazdasági pályákra, mint a hogyan ébresztgetjük és élesztjük most a gyermeki természet hajlamait az értelmi pályákra. Középiskolánk dicsfényben tünteti fel az államtérítési tudást, a katonai hősiességet, a törvényhozói bölcseséget, az értelmi pályák különböző élethivatásait. A kitüntetésnek és a magasztalásnak legalább is olyan fényével kellene körül-

övezni az ipari és kereskedelmi munka nemzet- és államfentartó tevékenységét is.

A felsőbb középiskolai osztályokban pedig nagyon is helyén volna feltárni az ifjúság előtt a magasabb fokú ipari és kereskedelmi köztevékenységet s únos-úntalan hangoztatni, hogy a nemzet jövőjének épülete számára a műhelyekben és a gyárakban épp úgy gyártják a fentartó oszlopokat, mint a tudományegyetem csarnokaiban.

Ha már a szülők nem teszik meg, vigye be az iskola a gyermek és az ifjú lelkébe azt a tudatot, hogy úgy a saját, mint a nemzet jövője érdekében a közgazdasági pályák szeretete és felkarolása — életkérdés.

Nyilatkozat.

Vettük a következő nyilatkozatot:

Mint hogy tudomásunkra jutott, hogy a Nyitrai Katolikus Növédő Egyesületről olyan híreket terjesztenek, melyek ha hiteltre találnának, könnyen alkalmasak lehetnének arra, hogy a sok nehézséggel küzdő intézmény hírnevének ártsanak, a közönséget tőle elidegenítsék s így az egyesület működésében megbénítsák, indítatva érezzük magunkat kinyilatkoztatni, hogy

az egyesület ellen felhozott azon vádak, mintha ott a cselédlányok a vezetőség szavaiból, vagy egyéb eljárásából ösztönzést kapnának a kenyéradó uraik ellen való elégedetlenség és tiszteletlenségre; mintha továbbá az egyesület vezetősége a gondozására bízott cselédlányokat állásuknak meg nem felelő társadalmi nevelésben részesítené, bennök nagyvási hajlamokat ébresztené és nevelne: teljesen alaptalan állítások.

Az egyesület működése nyilvános, a cselédek összejövetelein egyesületünk minden tagja, de sőt bárki is megjelenhetik, az ott folytatott munkódést ellenőrizheti s így közvetlen meggyőződést szerezhet magának arról, hogy az egyesület tevékenysége, annak emberbaráti és nevelési céljaival teljes összhangban van. Csak az ilyen közvetlen megfigyelés és személyes tapasztalat szolgálthat jogos alapot az egyesület szelleme és működésének megítéléséhez és nem egyes, az egyesület körén kívül felmerülő jelenségek, melyekért az egyesület és annak vezetőségét okozni nem lehet.

Végül indítatva érezzük magunkat annak a ki-

jelentésére is, hogy az egyesület eddigi hitoktatójának dr. Krajcsovic István volt nyitrai segédlelkész urnak, az egyesület körében kifejtett tevékenysége minden irányban hasznos és áldásos volt és csak sajnálni tudjuk, hogy az egyesület ilyen buzgó vezetőjét veszíti el távozására folytán.

Nyitra, 1909. júl. 5-én.

Juhász Sándorné, Reeska Jánosné, Simonffy Gyuláné, Sáfárné Drumár Kornélia, Váray Károlyné, Mihálik Julia, Takács Károlyné, Merkader Antalné, Szurmay Józsefné, Braunsteiner Mihályné, Aitner Ferencné, Kósa Gyuláné, öv. Pivinger Mihályné, Tomaschek Jánosné, Vindisch Andorné, Babóthy Olivérné, öv. Galgóczy Jenőné, Mátyák Sándorné, Poór Antalné, Soóky Melánia, Francisci Jenőné, Weigl Antalné, Csernyánszky Aladárné, öv. Ronchetti Józsefné, Neugebauer Nándorné, Rasskó Timótné, Verebely Gézáné, Paschler Ferencné, Freissberger Viktorné, Kubányi Istváné, öv. Arnold Edéné, Morvay Kálmáné, Szlávik Konstantinné, Kakuk Sándorné, öv. Vaczulik Antalné, öv. Sinkovits Károlyné, öv. dr. Puchner Antalné, dr. Gyürky Gézáné, öv. Gyürky Bálintné, Weszely Alajosné, öv. Polyák Pálné, öv. dr. Bangha Istváné, Tipula Amália, Surda Györgyné, Tóth Gyuláné, Craus Vincéné, Deák Jánosné, Huszár Istváné, Tóth Lajosné, Biringer Mária, Freund Gyuláné, Nemetsék Jánosné, Illyés Józsefné, Hauenstein Gyuláné, Veszprémi Dezsőné, Tombar Kornélné, dr. Fischer Edéné, öv. Miklóssy Józsefné, Koszka Agostonné, Szabó Imréné, Bellák Julia, Bellák Kamilné, Bellák Károlyné, Ott Andrásné, Bacsa Istváné, öv. Köck Istváné, Felix Rezsőné, Farkas Ferencné, Krémerné, Sáfár Józsefné, Juhari Károlyné, Halecius Józsefné, Guderna Béláné, öv. Bohunka Gézáné, Rébay Arnoldné, Kühn Józsefné, Bócz Antalné, Spanyár Gézáné, öv. Kuhn Emilia, Puschmann Ferencné, öv. Nikl Mihályné, Massányi Józsefné, Ronchetti Oszkárné, Markovits Sándorné, Reidner Ferencné, Bacsa Jánosné, Maron Paula, Maron Irma, öv. Szaitl Arnoldné, Chemez Rezsőné, Karlánek Antalné, öv. Gavora Józsefné, öv. Illyés Ferencné, öv. Spanyár Antalné.

A nyitrai munkástelep. A nyitrai keresztény szocialisták nagy áldozatkészséggel fáradoznak a kalvária-uti munkástelep létesítésén. A telket már megszerezték, megvásárolván a boldogasszonyi templom földjét, melyen néhány év előtt a Nyitrai Megyei Gazdasági Egyesület amerikai szőlővessző-telepe volt. Az építkezés még ez évi szeptemberben megkezdődik s első sorban azoknak a telektulajdonosoknak a háza-

Domokos bácsi.

Irta: Jakab Ödön.

Domokos bácsinál jobb embert nem ismertem soha. Csupa szív és vendégszeretet volt. Azt ugyan nem állíthatom, hogy a légynek sem ártott, mert egész nyáron ott állott a légyfogó az íróasztalán. A legyeknek esküdt ellensége volt; ellenben a családunk iránt mindig meleg barátsággal viseltetett, nohaazutóbbi jó messze lakott tőle: Kolozsvárott.

Mikor ott az egyetemre kerültem, fölkerestem többször. Mindig nyájasan fogadott. Órák hosszat elbeszélgettünk, amit persze úgy kell érteni, hogy folyvást csak ő beszélt, én pedig hallgattam. Ez az egyoldalú társalgás gyengéje volt a jó Domokos bácsinak. Amint az ember egy szót a száján kibocsátott, ő rögtön elkapta, mint a felütött labdát az ügyes labdázó. S aztán ő labdázott tovább, míg a másik ismét kiröpített egy szót, hogy az öreg úr azt ismét elkaphassa. Ez már így ment nála.

Egyszer valami becsületbeli tartozásom akadt. Megismerkedtem ugyanis egy barna, kis varrólánnyal. Nekem ugyan nem varrt, de azért mégis settenkedtem körülötte, azonban tisztességemre legyen mondva, mindig az anyja jelenlétében. Egy alkalommal aztán megígértem neki és a mamájának,

hogy elviszem őket a színházba szombaton. Megmagyaráztam szépen, hogy a karzatra megyünk, mivelhogy ott jobb a levegő. Mint a hegymagaslato-
kon, künn a természetben. Kész volt egészen a tervünk, csak — a pénz hiányzott.

No de sebj! Ezen is segítünk!
Eimentem szombaton dél felé Domokos bácsihoz, hogy pár forintot kérjek tőle kölcsön.

Az öreg úr nagy szeretettel fogadott, megölelt és megcsókolta a homlokomat. Leültetett maga mellé s csak úgy ömlött belőle a kedveskedés.

— Ejnye, mordizomadt, beh rég nem voltál nálam! Azóta még a bajuszod is megnőtt! Egész helyre legény lettél! Az édes apádra emlékeztetsz! Maholnap végzett ember léssz! Mert szorgalmas vagy, úgy-e?

— Az. Csak pénz...

— Ez az, kedves öcsém! Igazad van. Tanuld meg, hogy a pénz a világ tengelye. Azon fordul meg minden a világon. Beszélhetnek nekem akármit! A pénz a fődolog. Mert az embernek, akárki legyen is, mindig szüksége van valamire!

— Én is éppen egy pár könyvet...

— Azt, kedves öcsém, azt! A könyv a legjobb barát. Az nem csal meg, az nem árul el, hanem mindig csak a javadat munkálja.

— Azért akarok...

Jól teszed, kedves öcsém! Legyen akaratom! Az akarat nélküli ember olyan, mint a hajó, amelynek a kormányja eltörött. A nagy embereknek akik a halhatatlanság révébe jutottak, mind erős akaratjuk volt. Te is akarj, de erősen akarj! Tégy össze éjet, napot és tanulj!

— De szükségem...

— Azt kedves öcsém! A szükségét a tanulásnak mindig érezni kell! Aki nem érzi, az menjen s fogja meg az eke szarvát! Úgy is becsülni fogom. Mert én mindenkit becsülök, aki a működési körét jól választotta meg. Szeretem és segítem, amiben csak lehet.

— Ha volna szives nekem is...

— Szives vagyok én kedves öcsém mindeakihhez. Ez volt a bajom egész életemben! Bolondja voltam másoknak. Tettem, amit tettem. De a háláról, arról ne beszéljünk! Pedig hány embert segitettem ki a nyomorúságból!

— Nekem is most három forintra...

— Az kicsi pénz, kedves öcsém! Hidd el nekem, hogy kicsi pénz! A mai világban sok kell, ha az ember csak valamihez is akar kezdeni. Hát még ha valami üdvös vállalatba akar fogni?

— Pedig nekem most csak annyira...

— Igen neked csak annyira mennek a vá

épülnek fel, a kik az építési költséget kölcsön nélkül saját megtakarított pénzükből, vagy valamilyen más forrásból fedezni képesek. Azután rendszeresen tovább fog folyni az építkezés, talán kissé lassú tempóban, de szilárd és biztos alapon. Ezzel Nyitra város egy olyan munkásjóléti intézményt nyer, melynek jótékony hatását nem csak az érdekelt munkások osztálya, hanem a város egész közönsége is érezni fogja. Köztudomású, hogy Nyitrán lakás-szükség van, a megfelelő, vagyis a város külön-böző társadalmi osztályainak szükségleteit és a közegészség követelményeit kielégítő lakások száma jóval kisebb, mint az egyre szaporodó városi lakosság száma. Ezen a szükségén csak új házak-lakosság építésével lehet gyökeresen segíteni, a mi természetesen maga után fogja vonni a régi lakások célszerű átalakítását. Már ez a szempont is indokolja, hogy a város némi anyagi áldozatot hozzon minden olyan vállalkozás érdekében, mely tömegesebb építkezés révén a lakás-szükség enyhítését tűzte célul maga elé. Teljesen mellékes az, vajjon a vállalkozók társaságát keresztény szociális egyesületnek nevezik-e, vagy másképpen; a fő az, hogy az építkezők a jó lakások számát akarják megszorítani, a saját lakásnyomorukon akarnak enyhíteni s a közönség többi részére nézve is a lakásviszonyokat tűrhetőbbé akarják tenni. Olyan érdekek ezek, melyeket az állam és a községek teljes mértékben méltányolnak. A mezőgazdasági empóriumok, pl. Szentés, Csongrád kölcsonöket vesznek fel mezőgazdasági munkástelepek létesítésére; az ipari központok pedig, főképp maga a főváros nagy áldozatokkal támogatja az ipari munkástelepek kiépítését. Reméljük ennél fogva, hogy Nyitra város is megadja a keresztény szociális vállalkozásának azt a támogatást, melyet anyagi viszonyaihoz mérten megadhat, mert hiszen minden ilyen támogatás tulajdonképpen jóléti befektetés, melynek haszna idő folytán az anyagi jövedelem alakjában is megtérül.

Az egyházban való tanításról.

A Ny. Szemle multkori vezércikkének alapeszméje: az egyházban való tanítás helytelenítése és mint a tanuló ifjúság szellemi megerősítésének okozója, föltétlen kárhóztatása.

Mint tanügyi ember hozzászólók e kérdéshez, nem azért, hogy a cikkben foglaltak ellen argumentumokat hozzák fel, mert az egyházban való tanítást paedagogiai szempontból én is elítélem, hanem inkább hozzászólók azért, hogy a kérdést más oldaláról is megvilágítsam és lehetőleg gyengítsem azt a vádat, mintha a délelőtti öt órai

gyaid. Te kevéssel beéred, mert csak magadról kell gondoskodnod.

Itt éreztem, hogy elpirulok

— De kedves öcsém, majd meglátod, hogy változik az élet! Ketten, hárman, négyen lesztek, és így tovább. Akkor pedig több kell.

— De hallgasson meg édes bátyám! . . .

— Óh, tudom én mit akarsz mondani! Én is úgy gondolkoztam, mikor fiatal, tapasztalatlan legényecske voltam. Én is rövidlátó voltam! Hanem engemet az élet már sokra megtanított! Várj te is, amíg ilyen fehér lesz a hajad, mint az enyém! Akkor majd, ne félj másképpen látsz! Ne felejtse el, hogy te most még a tavaszban vagy s a tavaszi buja, lombos világban szűkebb ám a látókör, mint tél felé, mikor a lombok meggyérültek és sok minden elpusztult, ami addig a kilátásunkat korlátozta! Gondold el csak, hogy az erdőben tavasszal milyen rövid a látásunk; ellenben menyire ellátunk benne ősszel, mikor immár sok száraz levél lehullt!

— De én nem erről akarok . . .

— Te erről még ne is akarj beszélni, kedves öcsém! Bolondság volna neked most még ilyesmikkel foglalkozni! Aki fiatal, az ne aggályoskodjék, hanem élje vígan az életét!

egyházban való tanítást a tanügyi emberei a saját munkájuk könnyítésére eszeltek volna ki.

Csupán délelőt folyik a tanítás gécpontokon, nagyobb városokban, mint pl. Budapesten, inkább középiskolákban, kevésbé az elemi iskolában. A perifériákon azt hiszem az elemi iskolákban ez még egyáltalában nincs életbe léptetve, de nem is lesz, illetőleg általánosítva nem lesz soha.

A nagyobb helyeken pedig életbe léptette az egyházban való tanítást a célszerűség, mely mellett a paedagogiai szempontok eltörpültek, figyelmen kívül hagyattak. Célszerű idő- és munka-beosztás érvényesült ugyanis a hivatalokban, a mikor egyfolytában délután két óráig tart a hivatalos idő, s aztán mehet mindenki a hova akar. Ezt az időbeosztást előidézte még az is — a mely körülmény az iskolákra nézve is fenáll — hogy a hivatalnokok hivataluktól távolabb fekvő helyeken laknak; no meg egy kis önzés, kényelem-szeretet és a mai kor lázas sietsége, a mikor csaknem mindenki arra törekszik, hogy napi munkáját minél előbb elvégezze, s aztán a szórakozásnak vagy semmittevésnek elhessen.

Ugyanazon okok, melyek előidézték a hivatali munkának illetően beosztását, hozták létre nagyjában az egyházban való tanítást és részben szükségesszerű következménye is volt az elsőnek. De támogatja annak életbe léptetését az a paedagogiai szempont is, hogy a tanuló házi feladatait a délutáni órákban zavartalanul végezhesse. Ezen okok azután lassan megérlelték azt az eszmét a társadalomban, az illetékes tényezőkben, hogy célszerűbb lesz az öt órai egyházban való tanítás, figyelmen kívül hagyva azt, hogy ezzel az ujtással a tanuló ifjúságnak szellemi megerősítését idézhetik elő.

Az a vád tehát nagyon kevéssé érheti a tanügyi munkásait, hogy ezzel az ujtással a maguk könnyebbességét keresték, mert hisz' paedagogiai szempontból legnagyobb része ellene volt az ujtásnak, csak hogy nálunk a reformokat soha sem a gyakorlat emberei inspirálják, hanem az ujtás eszméi fönt a centrumban négy fal között rendszeren szobatudósok agyában születnek meg, amelyek miatt az odium azután rendszeren a gyakorlat embereire hárul, akiknek tanácsára nem szoktak hallgatni.

Igy van ez most újabban is a kilenc órákor kezdődő tanítás kérdésével. A fővárosi Közoktatási tanács ugyanis kisütötte, hogy az elemi iskolai tanulóknak, különösen az I. osztálybelieknek korai a nyolckor kezdődő tanítási idő, ennél fogva olyan értelmű javaslatot terjesztett a közgyűlés elé, mely szerint a főváros összes elemi iskolái-

Szerettem volna Domokos bácsit felapritani! Annyira bántott, hogy sehogysem enged szóhoz jutnom! Magamról egészen megelégedkezve, türelmetlenül vágtam a szavába:

— Kérem szépen, én egy komoly dolgot . . .

— Tudom, kedves öcsém, hogy te egy komoly dolgot többre becsülsz száz léha dolognál! S helyesen is teszed! Lásd, mindig azt szerettem benned, hogy komoly vagy. Nem holmi léhaságokon töröd a fejedet, mint sok más fiatal ember. Nem a szoknya, hanem a komoly tanulások! Ezt becsülöm benned!

— Jó, jó, de adjon nekem, kedves Domokos bácsi . . .

— Óh, neked már nincs szükséged, hogy tanácsot adjak! Te már, látom, úgysis jó úton vagy! Téged nem féltetek!

Vége is beláttam, hogy az öreggel az itélet-napig sem jutok dülőre! Nem hagyja megmondanom, miért jöttem! Vettem tehát a kalapomat s elkeseredve távoztam.

Domokos bácsi pedig kedélyesen tovább csevegve kísért ki egész a kapuig s még onnan is utánam kiabált:

— Máskor is eljőjj ám! Ne felejtse el, hogy itt vagyok én, akármi bajod van!

ban a tanítás délelőtt kilenc órákor vegye kezdetét. A közgyűlés a javaslatot megküldte vélemény-adás végett a tanító-testületnek. Ez ellene szavazott az ujtásnak, de azért a javaslat ennek dacára könnyen megvalósulhat. Megvalósulhat pedig azért, mert annak eldöntése, hogy a nyolc vagy kilenc órákor kezdődő tanítási idő jobb-e, fölfogás dolga. A tanítótestület azt mondja, hogy csupán kényelmi szempontokért a régi rendet megbolygatni nem ésszerű.

A gyermek, ha idejében lefekhetik, feljöhet nyolc órára az iskolába. Ezzel egyttal rendes, munkás életmódhoz szokik s megtanulja, hogy az embert kötelessége jókor talpra szólítja, míg a henyelés, lustálkodás ellenkezik a munkaszeretettel, a vagyont pusztítja, munkás embernek kényerét kevesbíti, az egészségre pedig rombolólag hat.

És igaza is van. Ezek paedagogiai elvek, a melyeket hirdetni hivatása körébe tartozik, míg a Közoktatási Tanácsot célszerűségi szempontok, és túltengő humanizmus vezetik.

De térjünk vissza az egyházban való tanítás kérdéséhez. Hogy annak életbe léptetése miatt a tanügyi embereket nem igen érheti a vád, azt már elmondtam. A kérdésre vonatkozólag most még a saját véleményemet akarom elmondani, miért nem tartom jónak az egyházban való tanítást. Ugyanabból az okból, a mely miatt helyteleníti a Nyitramegyei Szemle multkori vezércikke. De még más okból is. Ha fárasztó a gyermeknek egyházban öt óráig ülni és szellemi-ekkel foglalkozni, akkor fárasztó a tanítóra nézve is. Fegyelmezés nélkül ugyanis nincsen tanítás. A fegyelmezéshez pedig az egész idegrendszer feszültsége szükséges, mely az erélyt sorompóba szőlítja, ami ha hosszabb ideig tart, természetesen ellankad. Ebből az következik, hogy jól tanítani sokáig nem lehet, mert a tanításhoz szükséges lelki erő kimerül. Sem a tanítás-, sem a köz-, sem pedig az iskolafentartók érdeke nem engedi meg, hogy fél munkát végezzünk. Lehet, hogy a középiskolákban az egész vonalon behozzák majd a félnapos tanítást, mert ott még lehet fölhozni célszerűségi okokat, melyek a paedagogiai szempontokat megdöntik, de az elemi iskolai oktatásban soha.

Szalay Pál.

Az ipar helyzete 1908-ban.

A pozsonyi ipar és kereskedelmi kamara jelentése.

A kisipar helyzete 1908-ik évben sem volt kedvező, sőt a munkabérek drágasága, a munkaviszonyok, valamint az élelmiszerek drágasága, de főképp a nyersanyagok, valamint az élelmiszerek drágasága s végül a gyáripár nyomasztó versenye mind súlyosbítólag nehezdednek a kisiparosokra.

A vidék egy részének elnéptelenedése magával hozza, hogy több helyen a munkaalkalom fogy s ezzel egyidejűleg csökken az iparizók száma, úgy hogy az iparososztály általános gyengülése káros visszahatással van az egyes iparágak fejlődésére is.

Az építőipar köréhez tartozó iparágak sok községben és városban az építőtevékenység pangása miatt is munkahiánnyal küzködtek.

A kisiparosok hitelviszonyai 1908-ban nem javultak, a minek oka abban rejlik, hogy az ipari szövetkezetek térfoglalása még mindig csekély, pedig az iparosok tömörülése fokozza azok hitelképességét és munkaerejét.

Az állam segítőkése gépek adományozása által jótékonyan nyult bele a kisiparosok helyzetének javításába. Kivánatos azonban, hogy éppen a pozsonyi ipar és kereskedelmi kamara területén az állami támogatás nagyobb legyen, mert ez a vidék nem csak szenved Ausztria erőteljes iparának nyomasztó versenyétől, hanem a kormány gondoskodó jóakarátának megnyilatkozása a nemzetiségi vidékeken igen közel fekvő okokból, rendkívül jó hatással bír társadalmi szempontból is.

A gyárpar egyes ágai tekintetében a kamara a következő képet rajzolta meg.

A vasfeldolgozó iparágak kevés kivétellel kielégítő termelési viszonyok között folytatták üzemüket. A fogyasztás mérvéhez képest több iparág termelése növekedett, másoké csökkent, de tekintve azt, hogy hazánk északnyugati részében a vasbeszerzés is nehézséggel és költségesebb viteldijakkal jár, a vasipari szükséglet kielégítésében inkább a kedvezőtlen áralakulások okoztak figyelemre méltó nehézséget. Alig volt utóbbi időben gazdasági időszak, melyben a külföldi, főleg a szomszéd országok verseny annyira nyomta volna a gyártmányok árát, mint most. A verseny szabályozása érdekében a kartellek is ráneheztedek több iparágban az áralakulás viszonyaira. Ezenkívül károsította az üzlet eredményt a nyersanyag és kész gyártmány közti aránytalanság, ez utóbbinak hátrányára.

Az iparilag erősebb nyugati államok termelési fölöslege reá nehezedett egész vasipari tevékenységünkre s küzdelmessé tette úgy a belföldön, mint a külföldi piacokon való versenyünket. Így alakult a gépgyártás, az acélvilla-, csavar-, nikelző-, sodrony- és mérőeszközök gyártásának helyzete. A zománczó ipar üzleti eredményei általában sem voltak kielégítőek. Az áralakulásra a fennállott kartell feloszlása kedvezőtlen hatással volt. A kivétel a Balkán (Törökország, Szerbia) államokba az ismert külpolitikai helyzet miatt csökkent.

Az agyagiparban főleg a téglagyártás alig erte el az előző évi termelési mértéket a minek oka részben a laányabb építő tevékenységben keresendő, egyes helyeken pedig a mezőgazdaság által elvont munkásiányban is.

A cementgyártás növekedett és emelkedett arakkal jó kelendőségnek örvendett, kivált a befogyasztás terén. A kartell hatása következtében ez az iparág kivételre nem volt utalva. Nehézsége csak a közlekedés terén a vagonhiány által merült fel.

Egyéb építő anyagok termelése, úgymint a mészgyártás és kőfejtés változatlanul mondható.

Ujdonságok.

Lapunk t. előfizetőit, kiknek előfizetése július hó 1-én lejárt, tisztelettel kérjük előfizetéseik szíves megújítására.

A NYITRAMEGYEI SZEMLE KIADÓHIVATALA.

Az új kormány-kinevezés.

A koalíció lemondott kormányát a király f. hó 7-én újból kinevezte, a parlamenti többség pártjai pedig újból elfogadták s így az országnak ismét parlamenti kormánya van.

Több oldalról hangoztatják, hogy a két hónapig tartott válságnak ilyen módon történt megoldása nélküli az alkotmányos eljárás feltételeit és pedig azért, mert a kormány nem a parlament többségét alkotó függetlenségi pártból, helyesebben nem kizárólag abból alakult, és mert parlamenti munkaprogramot nem adott.

A mi az első okot illeti, az az elméletben minden esetre leküzdhetetlen akadályát képezi az alkotmányos kormányzásnak, de a jelen esetben ez az akadály fenn nem forog, mert midőn a parlament többségét alkotó függetlenségi párt a kormánynak újból kinevezését tudomásul vette, ugyanakkor biztosította a saját részéről is a kormánynak az alkotmányos támogatást. Ezt a tény utólagos nyilatkozatokkal és megkülönböztetésekkel megerősíteni nem lehet.

Ahoz, hogy a jelen kormány újra megalakulhasson, mind a három pártnak egyértelmű hozzájárulása volt szükséges. E tekintetben döntő súlya van a hozzájárulás tényének és nem a pártok számarányának.

A másik kifogás, hogy a kormány parlamenti munkaprogramot nem adott, még alaptalanabb. Egy kormánynak a programja többféle lehet. Lehet parlamenti, lehet tisztán köz-kormányzati, lehet előkészítő a parlamenti munkára. Az újra megalakult kormánynak programja köz-kormányzati és előkészítő. Ezt a munkaprogramot a király jóváhagyta, a parlament tudomásul vette. Ezzel azután a munkaprogram szempontjából is ennek a kormánynak a létjogosultsága meg van adva.

A nagy kátyúból tehát kivergődött nagynehezen a kormány szekere s bizunk benne, hogy most olyan utat épít magának, a melyen legalább a választójogi reform megalkotásáig nem fog megakadni. Ez kívánatos is, mert Magyarországon más és jobb kormány még sokáig nem lesz lehetséges.

Személyi hírek. Benyács István csacái plebános Nemzetország és Belgiumon át London—Párisba utazott. Londonban résztvesz a f. hó 18-án kezdődő antialkoholikus kongresszusban.

Balázsovits József budapesti kir. kúriai bíró néhány napi tartózkodásra Nyitrára érkezett.

Maszlagh Ferenc esztergomi prélatus kanonok több heti kúrára Trencsentepléczbe utazott.

Berger Ev. János emlékezete. A budapesti tudományegyetem hittudományi karának f. hó 5-én elhunyt tanára Berger Ev. János maradandó emléket állított nevének tanítványai lelkében, a kik őt nagy tudománya, érdekes előadása és leereszkedő modoráért tisztelték és becsülték. Maradandó emléket hagyott maga után az egyetem évkönyveiben, melyek az ő tudományos működésének mély nyomait kegyelettel fogják őrizni, de a legállandóbb emléket az ő nevének és nemes szívének az a fejedelmi adomány fogja megörökíteni, melylyel a budapesti egyetemi katolikus hallgatók internátusát, a Szent Imre-kollégiumot megajándékozta. Erre a szépen fejlődő és sok reményre jogosító intézményre hagyományozta az elhunyt *sárbogárdi villáját 60,000 négyzetméteres nagyságú fekvőségével* együtt. Az egy emberöltőn át az egyetem falai között működő tanár így is akarta kimutatni szeretetét az egyetemi ifjuság iránt, mely életében is mindig közel állott szívéhez. Legyen áldott emlékezete!

Tiszteletbeli esperesek. A megyés püspök úr *Béla József* nagyobb papnevelőintézetét *vice-rektort*, *Ludwig Gyula* mocsónoki plebánost, *Német István* kis szeminariumi rektort és főgymnasiumi hittanárt tiszteletbeli esperesekké nevezte ki. — Fogadják őszinte üdvözlésüket!

Kitüntetés. Mint értesülünk, a m. kir. kereskedelemügyi miniszter a budapesti Központi Gáz és Villamossági Részvénytársaság vezérigazgatójának, *Keller Viktor Ottónak* a kereskedelmi tanácsosi címet adományozta. A helybeli légszuszgyár, mint az említett társaság tulajdona, szintén a nevezett igazgatása alatt áll.

Elismerő oklevél. *Bihary Gyula* pogrányi körjegyző a nyitrai m. kir. pénzügyigazgatóságtól a közadók kezelése és sikeres behajtása körül 1908. ében szerzett érdemei méltatásául elismerő oklevelet kapott.

Kinevezés. Az igazságügyminiszter *Nepl Ferenc* lipótvári országos fegyintézetű fegyőrt a lipótvári országos fegyintézethez valóóság fegyőrré nevezte ki.

Áthelyezés. Az igazságügyminiszter *Ján Géza* temeskubinaai betétszerkesztő bírót és *Fekete Imre* vágyújhegyi betétszerkesztő telegkönyvvezetőt a miavai kir. járásbíróhoz helyezte át.

Eljegyzés. Ifj. *Knethy István* nádáséri körjegyző jegyet váltott *Frits Adriennel* öz. *Frits Gyuláné*, szül. *Soóky Matild* leányával Privigyén.

Iparosok nyári mulatsága. A nyitrai ipartestület előjárósága az elaggott és munkaképtelen iparosok javára valamint ház alapjának gyarapítására f. évi július 4-én a Szigeti vendéglőben változatos műsorral eléggé sikerült nyári mulatságot rendezett.

Mint mindenkor, úgy most is elegendő járultak a mulatság sikeréhez felülfizetésekkel. Felülfizettek: ifj. *Füzessy Gyula*, *Pitzer* és *Hauser* 10-10 korona, *Rauscher Ernő* 4 kor., *Szabó Imre*, *Weigl Antal* 3-3 kor., *Rasskó Timót*, *Unzeitk József*, *Schwarz Adolf*, *Jenney Kálmán*, *Rusz István*, *Csapos Mihály*, *Juhary Károly* és *Holla István* 2-2 kor. *Csernyák Antal*, *Gabula Gábor*, *Szöllősy Vilmos*, *Kramár Vilmos*, *Schovanyecz Antal*, *Grüber Gyula*, *Schick*

Gyula, *Prihoda Lajos*, *Morvay Kálmán*, *Szűcsényi Sándor*, *Zelinka Emil*, *Jurcsó Lipót*, *Reisz Gusztáv*, *Pécs Ferenc*, *Toman Rezső*, *Kirchner Antal*, *Koblicsek Ottokár*, *Sulya Károly*, ifj. *Suchala János*, *Seeber Vilmos* 1-1 koronát, fogadják e nemeslelkű adakozók az ipartestületi előjáróság hála köszönetét.

A Nyitramegyei Gazdasági Egyesület f. h. 8-án tartott igazgató-választmányi ülésén egyesületi titkárrá *Sándorházy Lajos*, jattói gazdasági intézőt választotta meg.

A báró Fiáth-Sizzo nász. Közöltük már annak a fényes főúri esküvőnek a lefolyását, mely f. h. 1-én a budapesti egyetemi templomban ment végbe, a hol a jelzett napon *Báró Fiáth Tibor* örök hűséget esküdött *Sizzo Mária* Constans grófnőnek. Az esküvő után a násznép a Nemzeti Kaszinóban lakomára gyűlt össze. A menü a következő volt: *Consommé de volaille en Tasse*, *Supreme de Fogas á la Choisy*, (*Mouton Rothschild* 1898), *Mignonettes de Chevreuil Luculus*, (*Moët Chandon Imperial*), *Caneton á la Broche* (*Liebfraumilch* 1897), *Parfait cöte d' azur*, (*Pâtisserie*) *Pailletes au Fromage*, *Fruits*, *Frangisées*. A lakomán *Jankovich Aladár* gróf, *Fiáth báró* és *Fesztetich Pál* gróf a fiatal párt eltektek ékes szavakkal, *Recska Zsigmond* vágkohányi plebános pedig a bájos menyasszony szüleit köszöntötte fel. Lakoma után a fiatal pár elutazott a vőfély torontálmegyei birtokára.

Iskolai Értesítők. 2. A Szent László Királyról címzett nyitrai róm. kath. főgymnasium Értesítője az 1908/9. tanévről. — Közzéteszi *Horvát Sándor* igazgató.

Főgymnasiumunknak ez évi Értesítője nélküli a szokásos tanári dolgozatot, melylyel középiskolaink az Értesítőket bevezetni szoktak. Pedig érdekes tárgyú értekezés került volna az Értesítő élére, *Jankovich Ferenc* tanár dolgozata a czétényi magyar nyelvjárásról, mely azonban nyomdai akadályok miatt elmaradt.

Az intézet tanévi történetében nagy mérvű személyi változásokkal találkozunk a tanári kart illetőleg, melyeket leginkább a kar egyes tagjainak betegsége idézett elő.

A vallásérköcsi állapot, fegyelmi- és egészségügyi kielégítő volt. Az előmenetelről a statisztikai kimutatás tanuszkodik, melynek adatai szerint 445 tanuló közül jeles osztályzatot kapott 32, jót 101, elégségest 219, elégtelent 93. Vagyis elégtelen eredményt a tanulóknak csak 21 százaléka tüntet fel, ennek a számnak a ridegsége is csökken, ha figyelembe vesszük, hogy az elégtelen osztályzatot kapott tanulók közül 42-en csak egy tárgyból kaptak ilyen tanjegyet.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy a statisztikai táblázat jelen alakjában, egy nagy összehajtott iven, melynek mind a két oldala szöveggel, illetőleg számokkal van tele nyomtatva, kissé nehezen kezelhető. Célzerűbb a rendes értesítői lapra nyomtatott kimutatás, mely az áttekintést, meg az olvasást is megkönnyíti.

A nagy gondallal rendezett iskolai és egyéb ünnepek sorában ott találjuk a X. Pius pápa aranymiseje alkalmából rendezett ünnepkört, mely a tulajdonképeni ünnepélyen kívül lélekemelő ajtatossági gyakorlatokból állott.

Az ifjuság tanulmányi kirándulásokban is részt vett. A VII. és VIII. osztálybeliek *Dr. Biringer Ferenc*, az egészségtan tanárának vezetésével meglekintették a kórház laboratóriumát, a mi nagyon helyes dolog volt. A IV-VII. oszt. kirándulást tett Esztergomba, az I-III. osztálybeliek pedig a nagyugróci ipartelepre, hol a gyár intézősege nagy figyelemmel és szíveséggel fogadta az ifjuságot.

Az intézetnél a jelen tanévben hozták be az *egyhuzamban való tanítást*, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter többszöri kérelemre végre engedett. Kár, hogy az Értesítő az új beosztás révén szerzett tanügyi tapasztalatról legalább röviden be nem számol.

A szülőkkel való érintkezés, melyet a miniszterium a f. tanévben elrendelt olyképp, hogy bizonyos napok tűzessenek ki, melyeken a tanárok az érdeklődő szülőket fogadhatnák, a nyitrai főgymnasiumnál epp oly kevés eredménynyel járt, mint egyebütt is. A szülőket előbb rá kell szoktatni, de sőt rá kell bizonyos értelemben kényszeríteni arra, hogy gyermekeik iskolai előmenetele iránt állandóan érdeklődjenek s e végből a tanári karral érintkezést tartsanak fenn. A tanári karnak okkal-móddal mutatnia kell azt, hogy egy olyan tanuló, a ki iránt a szülők élénk érdeklődést tanusítanak, a tanulásban és az erkölcsi magaviseletben is sikeresebben haladhat előre.

A londoni magyar kialiátson az intézet is

reszt vett a kulturális csoportban és diszoklevelet nyert.

Sajnálattal olvassuk az Értesítőben, hogy a tanárok anyagi ügyei mind e mai napig sincsenek rendezve. Pedig a miniszteriumban megvan a jó akarat az iskolafentartók segélyezésére, a mit az akarat az iskolafentartónak, a megyés miniszter az egyik iskolafentartónak, a megyés püspöknek rendelkezésére bocsátott. — Határozatlan ígéretek helyett határozott és tüzetes választan kérték a minisztertől arra nézve, hogy miúgy feltételek alatt hajlandó a végleges rendezéshez szükséges államsegélyt megadni?

A kath. ifjúság vallásérköltési életének szépen viruló faja, a *Mária-kongregáció*, melynek 72 tagja volt. Ha van a mi sivár, vigasztalan közviszonyaink között remény arra, hogy a keresztény szellem Magyarországon még új életre ébredhet, úgy annak táplálására a Mária-kongregációk a legbiztosabb erőforrások.

Az intézettel kapcsolatos *nemesi konviktus* hiányt pótló intézmény kezd kifejlődni s főképp a felsőbb osztályú tanulókból kapja növendékeit.

Főgymnasiumunknak, mely Nyitra megye legelső tanintézete, kívánjuk, hogy a Gondviselés a jövő tanévben kímélje meg olyan megpróbáltatásoktól, mint a minőkön a tanári kar egészségi állapotának az elmúlt iskolai évben keresztül kellett esnie!

Halálozás. *Rákóczy József* nyug. törvsn. bíró 75 éves korában Pozsonyban elhunyt. A boldogult évek során át volt a nyitrai kir. törvényszéknek köztisztviselője, a kit a városban is mindenki becsült. Mint nyitrai megyei birtokos és a vármegye intelligenciájának egyik előkelő és veterán tagja, vármegyénkben nagyon elágazó rokoni összeköttetésekkel és széles ismeretségi körrel bírt. Holttestét Nyitra városra szállították és f. hó 5-én a családi sírboltban helyezték el.

Primícia. *Molnár Győző*, kolaróci segédlelkész, ujmisés, régi patriarchális fényű f. hó 4-én tartotta első szent miséjét szülőföldjén Zsitvaújfalun. Ez volt az első eset, hogy a község fiaiból pap került ki, és azért nemcsak a falu népe, hanem az egész vidék és annak intelligenciája osztatlan örömmel vett részt az ünnepen. Az ujmisés házat koszorúkkal vonták be, s innen a templomig galyakkal díszítették az utat. *Vincze Károly* nagybíró esperes, mint manuuctor a szülőktől elbucszította az ünnepelt szép beszéd kiseretében, az alkalmi szónoklatot dr. *Cserenyey István* theol. tanár tartotta. Nagyhatású beszéde, melyben a papi élethivatás jelentőségét fejtegette, könnyeket csalt a hallgatóság szemébe. Ezekre való nép részvétel az ujmisés áldásában; délelőn 140 vendég vett részt az örömszülők által rendezett ebéden, mely alatt számos sikerült felköszöntő hangzott el a papra, a megyés püspökre, eltettek az ujmisést, a szüleit, stb. Délután, két zenekar hangjai mellett fesztellenül mulatozt az iskola udvarán az intelligencia, a vendéglő előtt a nép. A vendégek csak éjjel felé kezdtek oszladozni, de egyesek még másod és harmad napra is ott maradtak a jó barsi szokása szerint.

A regényes fekvésű és történelmi nevezetességű Csejthe község hívei lelemelő ünnepélynek voltak részesei f. hó 4-én. E napon mutatta be, ugyanis zsenge áldozatát az Úrnak *Trebaticzky Ernő* eszterg. egyházmegyei ujmisés áldozópap. A manuuctorit tisztelet, a község nagyrabecsült esperes plebánosa, a kiváló történész: *revisnyei Reviczky Bertalan* úr töltötte be. A plebánian összejött papság testületileg ment az ujmisés szülőházához, ahol a fent nevezett esperes úrnak szívhez szóló szavai után — amely alatt a meghatottság könnyei hullottak a jelenlevők szeméből — az ujmisés, a szülők áldását fogadta. Innen a papság és a nagyszámú rokonság által ki szerve körmenetileg jött az Úr házába bemutatni első szent misé áldozatát. Az ünnepi beszédet *Toller Károly* vágujhelyi káplán a jeles hírű egyházi szónok tartotta és lendületes szavakkal fejtette ki a papihivatás magasztosságát. Mélyen meghatározó látvány volt a szent mise alatt a primiciáns jámbor lelkű szüleinek és rokonságának a szent áldozáshoz való járulása, valamint az ujmisés áldás osztása a vidékről összesereglett papságra, szülők, rokonokra és mintegy 3—4000 ajtatos hívőre, melyet minthogy a zsufolásig megtelt templomban mozdulni sem lehetett, a templom körül felállítva nyertek a hívek. A templomi ajtatoság után a nagyszámú rokonság és a vendégsereg (mintegy 120-an) a primiciáns szüleinek vendégszerető házában gyűltek össze. Ott láttuk a papság közül: *revisnyei Reviczky B.* esperes-plebánost, *Berényi Jenő* csejthei subsidiarius lelkészt, *Toller Károly* vágujhelyi, *Jardék N.* leszétei kap-

lant, *Vasák József*, *Wallovits Sándor*, *Tarek Mihály* esztergom-egyházmegyei növendék papokat. Kiváló örömet okozott és feledhetetlenül kedves tette, úgy a primiciánsra, valamint a vendégsereg nézve a mai ünnepet azon körülmény, hogy este 6 órakor *Zubek Géza* káplán kíséretében megérkezett gróf *Pongrácz Adolf* vágujhelyi prépost, c. püspök, esperes úr, ki előhaladott koradacára is személyesen óhajtottá jókívánatait tolmácsolni a legújabb oltártestvérnek és körülbelül 1 órát töltött a vendégszerető szülők házában. Az egről szétoszlottak a napok óta tartó boros fellegek s a derűs nap arany sugarai örömmel lopták be a leveles-színben levő vendégsereg közé, hol a szülők és rokonok boldogságtól áradó lelke és örömtől ragyogó arca azon óhajttá ki a vendégsereg szívéből, vajha az ujmisés és az örömszülők igen sok, a maihoz hasonló boldog napot érhesse meg az ujmisés élet pályáján!

Jelen volt.

Nyári táncvigalom. A nagytopolcsányi kath. legényegylet könyvtár alapja javára 1909. évi július hó 11-én saját helyiségében díjkuglizással, világpostával s egyéb tréfás jelenetekkel egybekötött zártkörű nyári táncvigalmat rendez. Belépti díj: személy-jegy 1 korona, család-jegy 3 korona. A díjkuglizás d. u. 4 órakor s a tánc esti 8 órakor kezdődik. A jótékony célra való tekintettel az egyesület felülfigyelmeket köszönettel elfogad s azokat hirlapilag nyugtatza.

A munkáslakások és a város. Nincs az a jó ügy, melynek Nyitra elleneségei nem volnának, kivált ha keresztény jelzővel van ellátva, mint a szociális munkástelep. Más város saját vállalkozásban létesít munkás lakásokat, ad hozzájuk telket, rendbehozza az utcákat, kölcsönt vagy jótállást nyújt az építkezéshez. S jól teszi, mert a vele járó kiadás csak jó jövedelemre elhelyezett befektetés. 80—100 új ház, ha nem is mindjárt, de jelentékeny gyarapodást képez mindazon forrásokban, melyekből a városnak haszna van. A nyitrai szociális egyesület tekintve a város szegény helyzetét nem is gondolt arra, hogy vajmi nagy áldozatokat kérjen tőle. Első sorban azt kérte, mihez a város minden polgárának joga van, ha a terhekben részt vesz. Kérte az utastek kisajátítását, az utcák némi rendbe hozását, világítást és néhány közutat. Ezen kívül kérte ugyan a községi pótdadó elengedését, de csak azokra az évekre míg az állami adómentesség tart. S mégis sok felől oly világításban terjesztik az egyesület kéréseit, mintha az egyesület a várost fenekestül felforgatni akarná, vagy anyagi romlását kívánná. A sok alaptalan szóbeszédnek oka nem a város féltett érdeke, hanem egy háttérben lapangó spekuláció, mely a máriahelyi telekből szeretné a munkásokat kitérni. Innét azok a rémhírek, hogy Nyitra vízből öntözött kertek tifuszt okoznak, hogy a telep lakásai mind a tetőig nedvesek lesznek, hogy az egyetlen követelése százazrekre kerülne a városnak. S ez mind nem igaz. Készíttessen a város költségvetést mindarról, mit az egyesület kér s adjon annyit, mennyit a polgárság jelentékenyebb megterhelése nélkül, sőt saját hasznára adhat. Ez volna a dolog rendje. Végre is a város lehet szűkebb, de nem lehet igazságtalan. Vagy semmit sem ad, de akkor nem veti ki az adót, vagy megadóztatja ugyan a telepet, de akkor megadja mindazt, amiben polgárait másutt részesíti az adók fejében. Az egyesület egyébként nyugodtan néz a képviselőtestület tárgyalása elé. Nem hiszheti, hogy bárki is inkább leszavazná az egyesület kéréseit, mintsem hozzá járuljon a szerény támogatáshoz. Nyitra törzs lakóinak házaiból alig egy rész van már eredeti kézben, mind idegenek árasztják el. Most arról van szó, hogy 50—60-nal gyarapodjék a keresztény háztulajdonosok száma. Ez ellen szólhat az önérdék, de a képviselőtestület saját méltóságának sérelme nélkül nem.

Meggyilkolt csendőr. Hirt adtunk mult heti számunkban azon megrendítő gyilkosságról, mely e hó 1. napján játszódott le Récsény községben, az ottani csendőrség egyik tagja ellen. Szűkszavú hírünkhez a bűntény részleteiképpen még a következőket közöljük: A szerencsétlen véget ért csendőr jelzett napon betért a falu kocsmájába, hol a községbeli legények cigányzene mellett mulatoztak. Rövid beindulás után ráparancsolt az egyik cigányra, hogy az ő nótáját húzza el, ami miatt összeszólalkozás támadt közte és a kocsmavendégei között. A parasztleányok kiszorították a kocsmahelyiségből, sőt egyikük a kocsmá előtt arokba lökte s néhány üstet mért rá. Erre látszólag lecsendesedtek a kedélyek, de a legények látva, hogy ellenfelük a laktanyába siet, utána mentek s bosszút forralva ellene,

netáni újabb kijövelele esetén elhatározták megátadását. Kis várta vissza jött a csendőr s most már hivatalos minőségben felszólította a zarargókat szétoszlásra. A sötét szándékú legények a felszólításra azzal feleltek, hogy nekiesnek a csendőrnek s mielőtt az még fegyverét használhatta volna, számos helyen valósággal összeszurkálták, úgy hogy a szerencsétlen ember nyomban kiszenvedett. A gyilkosság ügyében megindult nyomozás folyama alatt tizenhat falubeli legényt tartóztattak le s kísérték be a nyitrai kir. ügyészség fogházába, mely most folytatja a bűntényi vizsgálatot.

Galambblöv verseny Pöstyénben.

A pöstyéni vigalmi bizottság által 1909. évi július hó 17. és 18-án *Erdődy Imre* gróf és neje szül. *Migazzy Irma* grófné védnöksége alatt galambblöv versenyt rendez. — Program jul. 17. 1. *Megnyitó verseny.* A vigalmi bizottság tiszteletdíja és a tétből 40% az elsőnek, 20% a másodiknak, 10% a harmadiknak. 5 galamb. Távoltság 27 méter. Tét 15 kor. — 2. *Galgóczi díj.* Erdődy Imre gróf tiszteletdíja és a tétből 50% az elsőnek, 30% a másodiknak, 10% a harmadiknak. 3 galamb. Távoltság 28 méter. Tét 40 kor. — 3. *Pöstyéni handicap* Földigazgatóság tiszteletdíja és a tétből 40% az elsőnek, 20% a másodiknak, 10% a harmadiknak. 1 galamb. Tét 20 kor. — *Július hó 18-án.* 1. *Nyitrai díj.* Tiszteletdíj és a tétből 40% az elsőnek, 20% a másodiknak, 10% a harmadiknak. Handicap. 1 galamb. Tét 30 kor. — 2. *Pöstyéni nagy díj.* A földigazgatóság tiszteletdíja és 600 korona az elsőnek, 250 korona a másodiknak, 150 korona a harmadiknak. 3 galamb. 26 méter, 9 galamb 28 méterről. Tét 60 kor. — 3. *Vigaszdíj.* Nyitva azok részére, akik a jelen versenyen I. díjat nem nyertek Erdődy Imréné grófné tiszteletdíja és 40% a tétből az elsőnek, 20% a másodiknak, 10% a harmadiknak. 5 galamb. Távoltság 24 méter. Tét 20 kor.

Jótékony célu multság Rajecfürdőben.

A „Trencsén vármegyei Községi és Körtörvények Egyesülete“ folyó évi július hó 17-én este 8 órakor kezdődő, nyári táncmulatságot rendez, melynek tiszta jövedelme a trencsényi főgimnázium és a zsolnai főreáliskola mellett felállított alumneumokban jegyzők fiai számára alapítványok létesítésére fog fordítani. Belépti díj személyenként 3 kor., családijegy 5 kor. Jegyek minden községi jegyzőnél előre is válthatók. Kellő vasuti csatlakozásról gondoskodva lesz.

A hőlak-trencsentepliaczi villamos vasut a forgalomnak átadtván, ez évi június hó 26-án szállította először a tepliacba érkező vendégeket a fürdő telepre.

A hőlaki álmásról minden vonat után indul elegendő számú villamos kocsik Tepliacba, a honnét hasonlóképpen minden vonathoz indulnak a kocsik.

Tűzek. Folyó hó 9-én két ízben is tűzjelzés riasztotta fel a város lakosságát. Délelőtt 10 óra tájban Tormoson gyuladt ki egy ház, s a nagy szélben a tűz veszedelmes mérvet kezdett ölteni. Szerencsére azonban a közelben gyakorlatozó honvédség észrevette a tüzet s tisztjeinek vezetése alatt nyomban a helyszínre sietett, a hol a nyitrai tűzoltósággal egyesülve csakhamar lokalizálták az egyre erősödő bős elemet, melynek mégis három ház esett oda martalekúl. Derek katonáink bátor és önfeláldozó tette nagy dicséretet és elismerést érdemel. Ruhájok oltás közben bepiszkolódott s e tekintetben bizony a tiszt uniformison is voltak tisztasági hiányok, ámde lelkők az emberbaráti érzések tisztaságában ragyogott fel. — Délután a gázgyár mögötti szántóföldön ütött ki tűz, a hol a Leszner-féle majorban egy pajta lett a lángok martalekává.

Tardoskéd község előjárósága elhatározta, hogy a község részére egy kettérű mozdonyfeckendőt szerez be. A nyilvános versenytárgyalást erre, valamint a községben létesítendő *2-ik artézi kútra* az előjáróság már kiírta, jul. 25-iki határidővel.

Fürdők látogatottsága. *Pöstyén* fürdőt a földigazgatóságnak f. évi július 5-én kiadott jelentése szerint eddig 6248 vendég látogatta. *Trencsentepliaczen* a június 20-iki fürdőlista szerint 1256 a vendégek száma.

Rajecz fürdőn május 1-től június 22-ig 115 állandó 1273 napi vendég fordult meg.

Utonálló suhancok. Serr János helybeli molnár e hó 7-én néhány nyitrai suhanc megtámadta a Kalvária-hegy felé vezető uton s csak a rendőrség sikeres közbeavatásának köszönhető, hogy a vakmerő tettesek támadó terve nem sikerült. Az utonálló suhancok ellen szigorú eljárást tettek folyamatba vétésük miatt.

Köszönet nyilvánítás. Alulírott plébánia hivatal a nyilvánosság előtt is hálás köszönetét fejezi ki a nyitrai *Oltáregylet* igazgató választmányának, azon sziveségeért, hogy a ledniczi plébánia templom részére egyházi tárgyakat adományozni kegyeskedett. Az eucharisztikus Jézus fizesse meg az Oltáregylet pártfogóinak szives fáradozását és örvendeztesse meg őket mindezenemű áldásaival. *Ledniczi r. k. plébániahivatal.*

Szövetkezeti ház. A Nagybéliczen létesítendő szövetkezeti ház ügye reményteljesen halad előre. *Paska* István nagybéliczi plébános, az ügy agilis mozgatója ezen a héten Budapesten járt Darányi Ignác földművelésügyi miniszternél, a kinek megadta a szükséges felvilágosításokat, melyek alapján nagyobb mérvű állami segínyt reméli nyerni.

Öngyilkos szobaleány. *Lampert* Matild nyitrai volt szobaleány e hó 8-án a reggeli órákban *Tucsnó* Ferenc postai alkalmazott házában sósavat ivott öngyilkossági szándékból, mely rövid idő alatt meg is ölte. A sötét elhatározású leány tettét állítólag szerelmi bánatában követte el, amennyiben egy nyitrai fiatalember elhagyta s többszöri könyörgésére sem akart többé róla hallani. Öngyilkossága napján végre mintegy három deciliter sósavat szerzett be, annak felet megitta s irtózatossággal kinokot szenvedve pár perc múlva meghalt, még mielőtt orvosi segítséget nyújthattak volna neki.

A nagyszombat — spácz — rakoviczi vasut. *Skubics* József vígvári földbirtokos, vasuti engedélyes a nagyszombat — spácz — rakoviczi vonal nyomjelzését e napokban végezteti *Visnyorszky* Sándor okl. mérnök építési vállalkozóval és még négy mérnökkel. Az engedélyes, mint a Nagyszombat és Videke írja, elhatározta, hogy a rakovicz — nagyszombati fővonalból kiágazólag Nizsnánál egy szárnyvonalat épít Vittencre, hogy ez a nagyobb község Lopassóval együtt a vasúti érdekkörbe bevonható legyen. Ilykép a vasut kiépítése esetén a Nyitra vármegye területén létező összes vonalmenti községek a járás székhelyével Póstyénnel közvetlen vasúti összeköttetést nyernének.

Diákok kirándulása. Dr. *Keller* Lajos trencsényi főgymnasiai tanár jó példával mutatta meg, hogy minők legyenek azok a tanulmányi kirándulások, melyeket a közoktatásügyi kormány a tanhatósági közegek figyelmébe ajánlott és melyeknek rendezése ügy nevelési, mint előmeneteli szempontból ketségtelenül kívánatos. Kifejtettük már többször, hogy ezeknek a kirándulásoknak leginkább a nyári nagy szünidő kedvez, a mikor az iskolai gondoktól szabadon tanárok és tanítók egyaránt vidám lélekkel élvezhetik a kirándulás örömeit s nem kell rohaúva végig száguldozniok az egyes helyeken, hanem mindent nyugodtan és alaposan megismerhetnek. Ettől az elvtől vezéreltetve dr. *Keller* június hó 26-án maga köré gyűjtötte a trencsényi főgymnasiai tanulóinak egy csapatát s nyolc napos kirándulásra indult el vele a Kis-Kriván, a Magas Tatra és a dobsinai jégjégárlang tanulmányozására. Az utazás, beleértve a teljes ellátást személyenként 30 koronába került. A Magyar Turista Egyesület Vágvölgyi Osztálya 30 kor.-val járult hozzá a tanulmányút költségeihez.

Felmentő ítélet. *Ferényi* Antal hólaki körjegyző ellen, dr. *Schvertner* Antal volt alispán és *Baross* János illavai főszolgabíró által a törvényhatósági bizottság utasítására, rágalmazás miatt indított bűnygyben, a pozsonyi esküdtbírósg több napi nagy érdeklődés mellett lefolyt tárgyalás után, melyben számos tanu lett kihallgatva, a mult hét folyamán hozta meg ítéletét és a nevezett körjegyzőt — azon kijelentésének figyelembe vételével, hogy dr. *Schvertner* Antal volt alispánt serten nem akarta, — a rágalmazás vádja és következményei alól felmentette és az ügyet, miután a kir. ügyész semmiségi panasszal nem élt, végleg befejezettnek jelentette ki.

Póstyén furdóból. *Jótekonycelu hangverseny.* Gróf *Erdődy* Imréné és gróf *Zedwitz* Utzné védnöksége alatt, a végzet által kegyetlenül sujtott *Alpár* Irén világtalan sziuművész, a budapesti Vigaszínház volt tagja javára, a művészno anyagi segélyezésére és szemének gyógykezelése céljából a vigalmi bizottság szombaton f. hó 10-én jótekonycelu hangversenyt rendezett a gyógyteremben. A hangverseny közreműködtek: *Alpár* Irén k. a. (szavalat), dr. *Weisz* Edéné urnó (ének), *Marjory* Thring Langley urnó (hegedű), *Tolnay* Irén k. a. és *Jahn* Frida urnó (zongora). A hangverseny esti 8 $\frac{1}{2}$ órakor vette kezdetét.

A „*Póstyéni Athletikai Football Club*“ a legközelebbi mérkőzést vasárnap f. hó 11-én d. u. 5 órakor fogja tartani.

A *furdőzenekar jutalomhangversenye*, mely szombaton f. hó 3-án a gyógyteremben lett megtartva, kitünően sikerült. A szép eredmény első sorban *Fekete Gyula* hegedű szólónak és *Sesmont* Mary úrhölgy énekelőadásának köszönhető. A zenekar is minden tekintetben megfelelt annak a várákozásnak, melyet a közönség a hangversenyhez fűzött. *Kövesy* karmester a nála megszokott bravúrral vezette derek zenészeit, kiknek minden egyes számát viharosan megtapsolta a közönség. Az énekelőadásokhoz a zongora kíséretet *Albrich* színházi karmester szolgáltatt díszkrét ügyességgel.

Labdarugás. „*Póstyéni Athletikai Football Club*“ — „*Nagyszombati Athletikai Egylet*“, 4 : 4. A parkbeli pályán jún. 27-én délután lefolyt mérkőzést, mely a póstyéni csapat fölületes összeállítás folytán eldöntetlen maradt, számos előkelő vendégünk nézte végig. Ott volt többek között: *Erdődy* Imre gróf nejevel és leányával *Yella* comtessevel, *Hardegg* János gróf a P. A. F. C. díszelnöke nejevel, *Özv. Erdődy* Ferencné grófné, *Oberndorff* Mária grófné, *Graevenitz* grófné, *Meran* János gróf, *Fodor* Kálmán dr. orsz. képvis. közeg. tanács. urad. furdőigazgató, *Machovich* János főszolgabíró-furdőbiztos és még sokan mások. A legközelebbi mérkőzés vasárnap július hó 4-én tartott meg.

A kávéház titkai. Az elmúlt héten a rendőrség nyílt feljelentés folytán rajtakapott egy társaságon, mely az egyik éjjeli kávéház külön helyiségében tiltott kártyajátékokat űzött. A gyakran ismétlődő hasonló esetek eléggé indokolják, hogy a rendőrség folytonos éber figyelemmel kísérje a különböző mulatóhelyek tájékát.

Rendőri hír. Az e héten megtartott kirakóvásár alkalmával *Kohut* Mária nyitrai cseledéleány elpanaszolta a rendőrségen, hogy mintegy 40 korona bevásárlási pénze eltűnt kosarából. A bejelentett eset körülményei nyilván arra engednek következtetni, hogy a szegény leányt valami lelkiismeretlen tolvaj kifosztotta s azért a rendőrséget nyomozást tett folyamatba az ügyben, melynek azonban mai napig eredménye nincs.

Meglopott kórházi ápoló. A nyitra-megyeyi közpórházban alkalmazott *Berez* István egerszeghi születésű elmebetegápoló július 6-án feljelentést tett a rendőrségen, hogy a kórházban levő lakásáról ismeretlen tettes összes készpénzét ellopta egy ruhaszekrény feltörése után. A rendőrségi vizsgálat során több gyanus egyénnel kutatást fogantatosítottak, de az eredményre nem vezetett. A feljelentő határozott kívánságára a nyomozást folytatják.

Elmebetegek családi ápolása. A belügyminiszter, legutóbb tudvalevőleg rendeletet bocsátott ki az elmebetegeknek intézeteken kívülváló ápolására vonatkozólag, amely családi ápoló rendszernek nevezhető. A belügyminiszter, a családi ápoló-rendszer feltételeit akként állapította meg, hogy a betegeket meghatározott ápolásdíj mellett idegen családoknak adták ki (családi ápoló-betegek) s egy központ részéről szakszerű orvosi felügyelet és ellenőrzés alatt állanak. Másik módja az ápoló-rendszernek az, hogy a beteget (esetleg segélydj mellett) a saját családjának adják ki gondozásra, a kellő hatósági felügyelet mellett. Családi ápolótelep már ezidőszent is több helyen van, így *Dicsőszentmártonban*, *Balassagyarmaton* és *Nyitrán* és a környéken. A nyitrai vidéki telepek közül legnépesebb a *pogrányai*. Kísérletkép pedig *Nagyszében* környékén és *Satoraljaujhelyen*. A családi ápolótelepek alakítására a belügyminiszter ad engedélyt. Minden ilyen telepnek szakorvos vezetése alatt álló elme-osztályival kell bírnia, azonban elme-osztályként a közpórházak elmebetegek-osztályai is szolgálhatnak. Az ápolás díjait a miniszter állapítja meg. A községekben elhelyezett elmebetegekről a községi előjáróság nyilvántartás vezet és azokra felügyelni tartozik. Ha a felügyelő és ellenőrző közegek a betegek gondozását nem találják kielégítőnek, vagy a betegnek veszélyesnek látszó változást vesznek észre, akkor a hatóságoknak nyomban intézkedniök kell arról, hogy a beteget intézetben helyezték el.

Vizbefútt iparostanuló. Mult vasárnap délután a Sási-malom közelében *Csavói* Ágoston 15 éves szabóinas furdés közben oly gondatlanul közeledett a mélyebb viztartalmú ottani folyókanyarulatához, hogy a sebes ár magával ragadta, s mielőtt még segíthettek volna rajta vele furdőtársai, eltűnt a habokban. A szerencsétlenül ki-múlt fiú holttestét csak harmadnapra sikerült kifogni a folyóból a partocai gazdasági híd közelében, hol egy parti bokor ágába beleakadt. Holt-

testét beszállították a városi temető hullaházába, hobbán másnapra eltemették. A lejegyzett szomorú tényből kifolyólag megemlítjük, hogy a szabadon furdő szegényebb néposztály, különösen a vigyázatlan fiatalság nem igen szokta figyelembe venni a hatóság kellő intézkedéseit, melyekkel a végzetes furdések utját akarja állni a szabad folyó bizonyos kimért területeinek megjelölésével, amennyiben a megengedett folyórészen túl is próbálkozik úszkálásaival, ami az eléggé gyakori vízbefútlások leggyakoribb oka gyanánt szokott jelentkezni.

A kerékpár tolvaja. Furfangos módon vált a minap egy eddig ismeretlen egyén egy vadonatúj kerékpár boldog tulajdonosává. A rendőrségen ugyanis feljelentést tett a napokban *Bariczki* Rezső 25 éves helybeli lakos, hogy a megyeháza kapujánál hagyott kerékpárját, miközben ő bent járt valamelyes ügyben az iktatóban, ismeretlen tettes ellopta s rajta eizónázott. Érdekes, hogy a legnagyobb hűdegvérrel véghezvitt lopást senki sem vette észre, dacára annak, hogy az épület kapujában ott tartózkodtak a megyeyi hivataloszolgák. A rendőrség most reménytelenül kutatja a cinikus sportkedvelőt, miután a zálogházakban megejtett eljárása is eredménytelen maradt.

Katonatisztek nyugdíja. A közös hadügyminisztériumban a minap fejezték be a tanácskozást az új nyugdíjtervezetről. A szolgálatra képtelen katonatiszt eddig csak tíz évi szolgálat után kapott nyugdíjat; az új terv szerint ezentul már öt évi szolgálat után is megkapja a nyugdíj-minimumot, 1200 koronát. Tíz évi szolgálat után a nyugdíj a törzsfizetés 40 százaléka lesz és evenkint harmadfél százalékkal emelkedik. Harminczöt évi szolgálat után a nyugdíjazott tiszt teljes fizetést kap, de az ezredes és tábornok csak negyven évi szolgálat után kapja meg a teljes nyugdíjat. Az új terv szerint felemelik a legénység rokkantsági díját és a sebesült-pótlékok is.

A lejtő utján. A nyitrai rendőrkapitány a napokban körözvényt bocsájtot közre *Koch* Sándor rovott multú helybeli származású és illetőségű egyén ellen, kit egy nyitrai ember feljelentett amiatt, mivel feleségének mintegy 240 korona értékű arany drágaköves mellűjét, egy pár gyermekcipőt s más egyéb apróságot ellopott és a lopott holmikkal ismeretlen helyre szökött. A viharos multú s az eddigiek után itélve reményteljes jövőjű züllött fiatalember alig egy két év előtt hosszabb börtönbüntetését szenvedett a helybeli törvényszék fogházában váltóhamisítás miatt, majd a most károsult zsidó hirlapíró kegyeibe jutván, igen tevékeny s környezete irányának megfelelő hirlapírói tevékenységet fejtett ki, mint tudósító, vezércikkéző és fő-főmunkatárs. Közben többször akadt ügyes-bajos dolga rendőrséggel, sőt a nyitrai csendőrséggel is mig nem fenti legújabb csínyét elkövetvén, ismeretlen helyre költözött. Változatosság után vágó karrierjében ma már alighanem újabb újságíró társaságba elegyedett, régi tollal, régi eszméssel, de mindenképen új tervekkel.

Kifogott holttest. Az elmúlt hét folyamán *Alsóköröskény* határában az ott mezei munkára alkalmazott barsmegyei németajkú munkások egy leányhullát fogtak ki a Nyitra folyóból. A szomorú véget ért fiatal leány sajnálatos beleset áldozata lett kifogatása előtt néhány nappal. Ruhamosás közben oly szerencsétlenül elcsúszott a síkos parton, hogy belesett az örvénylő vízbe, mely nyomban magával sodorta. Mire segítséget nyújthattak volna neki a fuldoklás szemlélői, a szerencsétlen áldozat már alámerült a habokban.

Súlyos baleset gondatlanságból. Nyitraivánkán a közelmult napokban csaknem halálos végű baleset történt. *Czocher* István ottani tanuló egy kiszáradt mély kút falán vereb-fészket akart kiszéni, de az e célra használt létrát oly vigyázatlanul állította a kútba társai-val, hogy az félre csúszott lábai alatt, s a gondatlan fiú belezuhant a kútba. Esés közben több zúzódást szenvedett testén, mig fején erős koponyarepedés keletkezett, mely csaknem halálát okozta. Ez időre azonban már túl van a veszélyen.

A vásárló bosszúja. A rendőrségen e hó 5-én kihágás miatt eljárast indítottak *Simonfi* Mihály 28 éves kádársegéd ellen, kit *Várad* Mária nyitrai cukorsütemény áruszó feljelentett a kapitányságon, mivel a mult vasárnap vásárlás közben a feljelentő nővel összeszólalkozott s bosszújában felrugta az asszony egész sátorfáját, úgy hogy az ennek folytán jelentékeny kárt szenvedett. A kádársegédet az elmúlt hét folyamán hallgatták ki a rendőrségen, hol tagadása ellenében is folytatják ellene az eljárast.

Takarmány tolvajlás. Brasszlovszki József téglamesternek, a Csernyák-féle téglagyár alkalmazottjának, e hó 6-án az éjjeli órákban nagyobb mennyiségű takarmányát elhordták szekereken ismeretlen tettesek. Feljelentésére megkezdett egy nyitrai lakos ellen, azonban az eddig be nem igazolódott. A jelentékenyen károsult Brasszlovszki kérelmére tovább folyik a nyomozás, annál inkább, mivel egy véletlen esetből kifolyólag új nyomot vélt találni a rendőrség a bűnös tettesek kézrekerítésére.

Elzavart betörők. Klein Mátyás szigeti vendéglős a minap feljelentéssel a kapitányságon ismeretlen tettesek ellen, kik a feljelentőnek a Szigeti-úton levő pincéjét feltörték. A megindított nyomozás adatai szerint a betörés az e hó 1-éről 2-ra virradó éjjel történt, de a tettesek semmit sem tudtak a pincéből eltüntetni, mivel munkájokban egy a Zoborból késő este leendő társaság megakadályozta őket. A nyomozás folyama alatt semmi gyanút kelthető nyomra nem akadtak s nehezíti a rendőrség eljárását az is, hogy a tettesek személyleírását még megközelíthetőleg sem tudják adni a betörőkön rajtaütött átmenők.

Irodalom.

A választási reformról irt levelek Claude Tillier.

Magyarra fordította Karafiáth Márius dr.

Karafiáth dr. ez uttal már a második értékes művel gazdagította irodalmunkat. Nemrégiben Tillier-nek *Béni Battyán* című kitűnő műve került ki kezei alól, most pedig ugyanezen szerzőnek a választási reformról irt pamfletjét fordította le, mely mű rendkívül értékes azokat nézve, akik szeretnek mélyebben is gondolkozni, s akik embertársaik sorsával, a köznek javával is szoktak vesződni.

Tillier IV. pamfletje az úgyn. júliusi forradalom után bekövetkezett felemás, mindenestre fonak államrendszert vázolja rendkívül elmes, logikus szatírával, mely rendszer a demokrácia köpenye alatt konzervatív és osztály-uralmat teremtett. A mi — különösen jelenlegi állapotainktól, — midőn a hatalom a közelmúltban is éppen a szélső és nemzetietlen demokráta elemmel fogott kezét a nemzeti törekvések elnyomására, messze állanak a rajzolt dolgok, mindazonáltal okulhat rajtuk a magyar ember is.

Erősen ostorozza a pénzbeli cenzust. Szemérveti a vagyona alapján lett képviselőnek, hogy helyzetét mindennemű előnyök kiaknázására használja fel, valóságos állasközvetítő ügynök, pedig amint a polgárt képviselőnek megválasztották, becsület és tisztesség már nem az ő kizárólagos sajátja: az Franciaország. (Fiat applicatio.)

Figyelemre méltó, mit mond a titkos szavazásról: *Akinek elvei nemesek, az mindig bátran vállalja azokat. A titkos szavazás csak a korrupciót, hűségvesztést és alatomoskodást biztosítja; csak aljas tett keresi a homályt és titkolást.*

Tillier ezen műve 1841-ben kelt, de a nagy idők dacára ma is alkalmazhatjuk a mai állami és társadalmi élet legfontosabb kérdéseire.

Akit az emberi és államélet költői színű, de megdönthetetlen igazságu filozófija érdekel, az olvassa el a könyvet, elmerülhet benne, hiszen oly mély a tartalma.

S éppen itt van a fordítónak az érdeme: hogy az értékes művet akarta ismertté tenni, nem olcsó írói babérok ösztönözték; a kincseselel fölerő tartalmat akarta megmenteni, melyjartu bölcséleti művet illetett át, melynek fő elvei az *emberszeretet, becsület és igazság* és ennek a műnek kitűnő, nem szólgái de tartalmilag hű és magyaros fordításával nagy szolgálatot tett a magyar irodalomnak. — Megjelent Benkő Gyula (Grill cs. és kir. udvari könyvkereskedés) kiadásában, ára 1 K. 60 f.

CSARNOK

Az Ocskay-család pereskedése Pöstyén birtokaért 1488—1591-ig.

VI.

Okmányok alapján írta: Follajtár József.

A napról-napra terjeszkedő török gyakori betűseitől immár nem maradt menten a Vágvöl-

gye sem. Még nem halt ki az emberek emlékeiből az 1530-ki betűtés, midőn futótűzként kelt szárnyra a hír, hogy jön a török. Az égnek szálló füst, meg a piros lángnyelvek jelezték utját, közeledését; pusztulás, nyomor maradt nyomán. A „Mátyus földének“ nevezett földdarabon a megerősített helyeket leszámítva alig maradt valami épen. A támadás ellenében itt-ott védekezés is nyilvánult, kivált oly helyen, hol több fegyverforgató férfi került szembe a pusztítókkal, és a hol egy-egy családtag szabadságát kellett kivívni.

Egy ilyen összetűzés alkalmával Ocskay Jánosnak vitéz fiát Gáspárt a túlnyomó ellenség lefegyverezte és rabságba hurcolta. Elképzelhető a csapás hatása az amúgy is sujtott család körében. A rögtön megindított kiváltási eljárás azonban még szomorúbbá tehetette Ocskayékat. Úgy tetszik, hogy a fogolylyá lett Gáspárnak jó híre volt már; mert jóllehet sem főrangú, de még a tehetős családok közé sem volt sorolható: a török mindannak dacára az akkori időben roppant összeget képviselő 1400 forintot kért váltságdíj. Azt meg bátran feltehetjük, hogy ekkora összeg felett nem rendelkezett az egész család.

Szorogattatásuk közepette egy jó emberük, rokonuk Vizkelety Tamás (Ocskay Imre leánya: Annának férje) vette kézbe a dolgot és midőn minden utat-módot sikertelenül megpróbált már, az ugyancsak rokonságot tartó Balog György országbírói főjegyző közbenjöttével kísérletet tettek a már akkor betegeskedő Thurzó Erzsébetnek leányánál: Lichtenstein Anna bárónőnél, hogy a szükséges pénzt tőle megkaphassák. A megszorult család helyzetének nyomasztó volta, a rabságban sanyaló állapota, de talán leginkább azon kilátás, hogy a kért összeg fejében örökre megszabadul a kellemetlen pereskedéstől, — arra bírta, hogy a kért pénzt, a mondott célra megadja, ha Ocskayék beszüntetik a folyó pert, átadják a vonatkozó iratokat, illetve azokat érvényteleneknek nyilvánítják.

Kötelezik magokat, hogy az esetre, ha a pősár család — mely Pöstyén és Szerdahely birtokaért szintén pert folytat — azt megnyerné, akkor Ocskayék a kapott pénzt visszaadják. Kötelezik magokat, hogy a rabságból kiváltandó Gáspár is alá fogja írni az egyezséget.

A közbenjáró Vizkelety Tamás irányában is elismeréssel óhajtván lenni, ama jobbágytelkeket, melyeket rokona Vizkelety Pál Vizkeleten bírt, hatszáz forintban beírja, olyképen, hogy Pál úr a mondott összeg felül még kétszáz forintig házakat építhet. Ha pedig egykoron Vizkeletytől elvennék a mondott házakat, akkor hites személyek által becsülessék meg a telkeken emelt házakat és azok értékét kétszáz forintig a már kifizetett hatszáz forinttal együtt fizessék vissza Vizkeletynek¹.

Az érdekeit felek által aláírandó egyezség bemutatására, valamint a pénz felvételére közmegegyezéssel ugyanazon 1591 évi december 28-át (aprószentek napját) helyéül Nebojsza községet jelölték, hol is azt, valamint az összes, ezen birtokokra vonatkozó okmányokat és periratokat átadva, az 1400 forintot felvették, miről nyugtát is adtak.

A pénzen kiváltott Ocskay Gáspár utóbb bizalmas házi ember lett a Thurzó házában; nevé nem egyszer olvashatni a történet lapjain².

¹ O. L. Neoreg. A több esomágja kizárólag e per anyagát tartalmazza, szoros egymásutánban, hihetőleg nem bolygatta azokat senki, azon időtől — a Thurzó család kihalta — és nem is reflektált róla az újabb adományos sem. Hiszen befejezett ügy volt.

² Leginkább a hitújítási mozgalmakkal kapcsolatban. Jelen volt a zsolnai, a semptei zsinatokon. Bethlen híve stb.

Árverési hirdetmény.

Nyitrabajnai urb. közbirtokosság előjárósága ezennel közhírré teszi, hogy a közbirtokosság

vadászati joga

1909-ik évi július hó 20-án kedden d. e. 10 órakor a nyitrabajnai körjegyzői irodában megtartandó nyilvános árverésen 6 évre haszonbérbe fog adni.

Az árverés feltételei alulírott közbirtokossági elnökél megtekinthetők.

Nyitrabajna, 1909. évi július hó 2.

Boll János

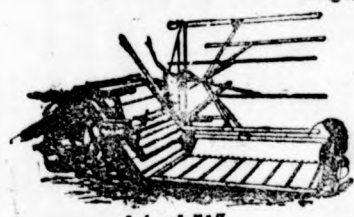
102. 2-2.

urb. közbirtokosság elnöke.

HIRDETÉSEK a „Nyitramegyei Szemle“ számára igen jutányos áron felvételnek Nyitrán, Huszár István úr könyvkereskedésében, a hol a lapra is elő lehet fizetni.

Azon mélyen tisztelt gazdák, kik **fűkaszázó** és **kévekető aratógépeket** óhajtanak vásárolni, saját érdekükben kérjenek prospektust

MASSEY-HARRIS

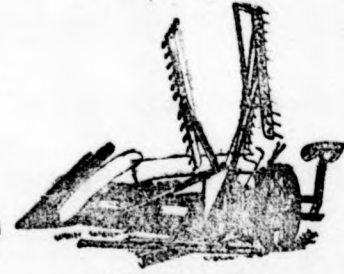
kévekető,

MASSEY-HARRIS

MASSEY-HARRIS

fűkaszázó,

aratógépekről.

Wartellen kívül!

MASSEY-HARRIS COMPANY, TORONTO,
északamerikai fűkaszázó- és aratógépgyár.

!!! A világ legszolidabb gyártmánya !!!

Verőképviseelő: Kornstein Gyula Sándor — BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 23. sz.
Utazók és ügynökök uton nincsenek.

Közvetlen kérdézőskölések kéretnek.

Jó családból való 12—14 éves fiú
tanulónak felvétetik
Fogelton János fűszerüzletébe
Privigyén.
101. 2-3.

Nyitra megyében, Jánosfalu
község határában fekvő 150
magyar holdas birtok, lakház,
és gazdasági épületekkel
**szabad kézből eladó,
vagy haszonbérbe adó.**

Bővebb felvilágosítással szolgál:

VELCSEY GÉZA 94. 4—4.

Jánosfalu, u. p. Tökésújfalun (Nyitramegye).

Róm. kath. vallású fiú
tanoncnak felvétetik

Seeber Vilmos vaskereskedésében.
Tóth Vilmos-utca II. szám alatt. — 49. 18—0.

Seilnacht József
= képfaragó, oltárépítő és aranyozó =
templom művészeti műterme
GALGÓCZ
(Nyitra megye).

Oltárok, szószékek,
keresztelő-kutak,
szobrok és kereszt-
úti állomások stb.
izléses készítése.
Régi oltárok atala-
kitása és diszítése.
Vázlatokat és költ-
ségeloirányzatokat
díjmentesen küldök.
Polychromikus
festészet!
Mindennemű tárgyak
minden alakban tirol
iparjelleget szerint.
Németprónai templom főoltára 1907. 149. 38—52.

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI
SZABÓ NYITRÁN.
2. 28—52.

Ajánlja jól berendezett legfino-
mabb bel- és külföldi szövetek-
ből álló raktárát, — valamint
férfiszabó-műhelyét,
melyben úgy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát,
ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltöket, reverendákat, címá-
dákat, muetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.
Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.

VEREBÉLY GÉZA DIVATÁRÚHÁZA
NYITRA, TÓTH VILMOS-UTCA 4. (SZARVAS-SZÁLLÓ MELLETT)

Szenzációs alkalmi
elárusítás!

Szenzációs alkalmi elárusítás!

Az idény előrehaladottsága folytán az összes
**mosóárú maradékok, napernyők, nyári
keztűk, szalmakalapok, himzett ruhák
és bluzok mesés olcsó árakban!**

Fürdőidény cikkek feltűnő olcsó árakban!

Szenzációs alkalmi
elárusítás!

83. 2—0.

FELTŰNŐ UJDONSÁG!

Delice Minden hirdetés felesleges, a dohányzó
egyszer veszi és többé mást nem szíhat.
legjobb valódi francia 1. 52.

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.